CZĘŚĆ VII. № 40. ROK 4. (1833.)

TYGODNIK PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem: do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, lub do xięgarni Smirdina; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego i w Biurze informacyjném; w Wilnie, w xięgarni Zawadzkiego; nadto we wszystkich Pocztowych w kraju urzędach.

Cena *Roczna*: w Rossyi, s pocztą, a w stolicy, z noszeniem do mieszkań, 50 rub. as. *Półroczna*, 25 r. ass. Bez poczty, dla odbierających w xięgarni Smirdina: *Roczna*, 45 r. as. *Półroczna*, 25 r. as. Dla Królestwa Polskiego: *Roczna*, 55 r. *Półroczna*, 28 r. ass.

Piątek, 26 Maja. / 7 Czerwca.

Wraz s początkiem przyszłego Lipca zaczyna się wtóre półrocze Tygodnika. Osoby życzące prenumerować na nie, proszone są o wczesne zgłoszenie się.

Wiadomości krajowe.

CESARSTWO ROSSYJSKIE.

Petersburg 25 Maja. / 6 Czerwca

— 17 bież. m. o 1 po południu N. Cesarz Jmć wyjechał ze Pskowa traktem do Dynaburga; na pierwszej od Pskowa stacyi *Głaty* N. Pan obiadował; i, 18 b. m. o 11 rannéj, w pożądanym stanie zdrowia stanął w Dynaburgu, gdzie znalazł Jenerał-feldmarszałka xięcia von der *Osten-Sacken*, który czekał na Jego przybycie.

— Wczora, 24, o 7 rano N. Cesarzowa Jmć wyjechała stąd do Rewla. W orszaku N. Pani znajdują się: xżę Minister Dworu, hr. *Woroncow-Daszkow* i Lejbmedyk *Rauch*.

List oficera z Dynaburga, pisany do przyjaciela mieszkającego w Petersburgu. «Wkrótce po przybyciu do Dynaburga N. Cesarz Jmć, w towarzystwie jednego tylko oficera od inżynierów, któremu polecony jest dozór nad robotami około warowni, Jenerał-adjutanta hrabi Benkendorfa i adjutanta Króla Jmci Pruskiego Majora Raocha, raczył oglądać roboty forteczne i warownie przedmostowe po tamtéj stronie Dźwiny. N. Pan obejrzał najmniejsze szczegóły, okiem dawnego Naczelnika Inżynieryi, i, odjeżdżając, raczył oświadczyć Swe zadowolenie. Ogrom robot w ufortyfikowaniu téj twierdzy, wszystkich znawców w zadziwienie wprawia. Przypomniawszy sobie obok tego, że w tymże czasie, w Kronsztacie wykonywają się wspaniałe prace, Kijów fortyfikuje się na olbrzymią skalę, w Brześciu budują twierdzę pierwszego rzędu, w Bobrujsku kończą już warownie, w Rewlu, Modlinie i Staszewie wznoszą nowe, a w Warszawie budują cytadellę i szańce przedmostowe, zaprawdę, niemożna się nie podziwiać nadzwyczajnéj działalności i zamożności środków naszego rządu.»

«19go, Cesarz Jmć oglądał część 1go korpusu piechoty, pod dowództwem Jenerał-adjutanta hrabi von der *Pahlen*. Piechota, artylerya i Łubieński pułk huzarów zasłużyły na pochwałę Monarszą. Widzieliśmy tu pod bronią około 30,000 ludzi, nader pięknie odzianych, rzeskich, ożywionych najlepszym duchem i szczęśliwych obecnością wielbionego Monarchy, który raczył im wynurzyć Swe zadowolenie za zasługi, jakie oddali w czasie ostatniej wojny pod wodzą walecznego swego Jenerała.»

— Na przedstawienie P. Ministra Skarbu Komitet PP. Ministrów, żurnałem, który N. Cesarz Jmć raczył zatwierdzić 6 b. m. postanowił: pozwolić obywatelom miejskim (граждане) i jednodworcom w gubernijach zachodnich najmować się za rekrutów, w zastępstwie mieszczan i włościan, we wszystkich zaciągach, aż do czasu zupełnego urządzenia tych obywateli i jednodworców zebrania ich w gromady (общества), jakowe postanowienie ma być co najrychléj podaném do powszechnéj wiadomości z uwagi na pożytek, mogący zeń wyniknąć podczas odbywającego się teraz właśnie w tychże gubernijach naboru rekrutów.

— Do 1 oddziału 3 Departamentu Rządzącego Senatu weszły następne sprawy appelacyjne: 1) ob. Józefa *Niemiry* z Grzegorzem *Borodziczem* o majątek pozostały po Borodziczach.—2) Rotmistrza Andrzeja *Charewicza* i Józefa *Koziełła* z obyw. Michałem, Józefem i Urbanem *Siemaszkami* o majątek.—3) Radcy honorowego Teodora *Rożyńskiego* z żydem Jukielem Rabinowiczem *Askanus* o pieniądze.—4) Tegoż s tymże o unieważnienie tradycyi. — 5) Obyw. Jana *Bajewskiego* z Anną *Gajewską* o pieniądze. — 6) Hrabiów *Lotrek* s xiędzem *Boblewiczem* i plebaniją Szakanowską o grunta. — 7) Obywat. Tadeusza *Niepokojczyckiego* s kredytorami jego o pieniądze.

(Ogł. Sen.)

Dokończenie mowy Dyrektora Instytutu dróg kommunikacyi, Jen.-por. Bazaine.

Przerabianie systematów Maryańskiego i Tychwińskiego

szło metodycznie, z baczną rozwagą i ściśle'm wykonywaniem prawideł sztuki i wskazań doświadczenia, podług których wszystkie roboty hydrauliczne na obu tych drogach zostały na nowo odbudowane. Szczególniej Tychwiński system, który dotąd zaledwo mógł się nazwać drogą spławną, urządzony został w sposób trwalszy i lepiej zastosowany do miejscowych okoliczności. Znaczne ulepszenia były skutkiem nowych urządzeń, tak że dziś, na przebycie kanału łączącego Tychwinkę s Sominą, potrzeba tylko połowy tego czasu co dawniej. Śluza granitowa z ruchomą groblą uprzątnęła większą część zawad, które utrudniały spław po rzece Sias, wpadającej do jeziora Ładogi. Rzeka ta kończy niższą część jednej gałęzi systematu i jest połączona z Wołchowem, na przeciw śluz Nowejładogi, przez kanał przekopowy, zaczęty za Cesarzowej Katarzyny, ukończony pod panowaniem Cesarza Pawła.

Kanał Ladogski, przez który wszystkie te trzy systemata łączą się z Newą, uniknąwszy zupełnego zrujnowania, którém był mu zagroził projekt chimeryczny, powrócony został do wysokości swego przeznaczenia, przez budowy równie wielkością jak i dokładnością wykonania, znamienite. Nowe śluzy Schlüsselburskie, o których zapewne musieliście słyszeć, Mościpanowie, i nowe upusty, które się budują na ujściach rzek, dawnych hołdowniczek jeziora, są może najpiękniejszemi pomnikami dla uczczenia pamięci założyciela tego kanału.

Zajęcie się temi trzema głównemi spławami nie odwróciło uwagi od potrzeb, których wymagały inne drogi wodne Cesarstwa. Na kanałach Berezyńskim i Ogińskim, łączących Dniepr z Dźwiną zachodnią i z Niemnem, przedsięwzięte były częściowe roboty i naprawy główne, przez które doprowadzono te spławy do zadośćczynienia swemu przeznaczeniu, s takiém bespieczeństwem i prędkością, jakich tylko są zdolne łączące je rzeki.

Kanał Królewski, który jest tylko prostym i niedostatecznie głębokim przekopem, między Muchawcem i Piną, mający przeto łączyć Dniepr z Wisłą, wymagał, aby mógł należycie odpowiadać temu przeznaczeniu, badań i operacyj, wykonanych pomyślnie przez naszych inżynierów od r. 1826. Wypadki przez nich otrzymane okazały, że za pomocą kilku śluz i jednego rowu dla sprowadzenia wody, długiego wiorst 14, tudzież kilku sprostowań koryta Piny, możnaby ziścić zamysł tej ważnej kommunikacyi. Do stanowczego zawyrokowania o możności wykonania tego projektu niedostaje tylko kilku szczegółowych objaśnień i wyrachowań, które mają być przedmiotem tegorocznej kampanii.

Ale prace te, których wymagało prawie zupełne odnowienie dawnych drog spławnych, lubo tak wielkie, były tylko mniejszą częścią zatrudnień poleconych naszym byłym uczniom. Rząd mądry, zasadzający chwałę swoję na wspieraniu wszelkiemi, jakie ma w mocy, sposobami postępu cywilizacyi i przemysłu, powinien był otworzyć obszerniejsze pole dla młodzieży, pałającej żądzą uiszczenia się swemu Monarsze s części długu, zaciągnionego przez nię w tutejszym zakładzie. Utworzenie licznych nowych spławów dozwoliło jej rozwinąć swe wiadomości, nabyte przez pilną naukę.

Projekt połączenia Wisły z Niemnem, którego wykonanie zostało poruczone inżynierom Królestwa Polskiego; projekt połączenia Niemna s portem Windawskim, przez Dubissę i Windawę, około którego roboty, wykonane już w znacznej części, mają być dalej czynnie prowadzone; przedsięwzięcie kanału Moskiewskiego, który, łącząc górną Wołgę z górną Moskwą, utworzy między dwiema stolicami państwa kommunikacyą wodną, o ile miejscowość pozwala, prostą; nakoniec założenie kanału, który został nazwany od imienia J. K. M. Naczelnika naszego i który łączy morze Baltyckie z Białém—są to wszystko prace godne najbieglejszych inżynierów Europy i mogące dać wyobrażenie czego można oczekiwać po tym licznym korpusie oficerów, wychowanych w jednym duchu i podług jednostajnych zasad.

Wszelako J. K. Mość, w troskliwości swojej o dobro publiczne, nie przestał jeszcze na wykonaniu tych prac pierwszej wagi. Jego czynna przezorność założyła sobie uprzedzić wszystkie przyszłe potrzeby handlu i przemysłu, pragnąc, aby wszystkie główne pytania, mogące obchodzić pomyślność publiczną, były uprzednio rozwiązane. Na głos jego liczne oddziały młodych oficerów, pod dowództwem doświadczonych inżynierów podzieliły między siebie, dla badawczych zwiedzań, powierzchnią Cesarstwa. Na południu, rozwiązanie wielkiego zagadnienia, które już nie raz zwracało uwagę Europy, połączenie Donu z Wołgą; połączenie górnego Donu z Okką; ustanowienie żeglugi w dół, a nawet wgórę, przez rapy na Dnieprze; ulepszenie Dońca i Dniestru; połączenie Fazu s Cyrusem, utworzenie portu handlowego w ujściu Fazu—były głównemi przedmiotami ich badań.

W prowincyach zachodnich zajmowały ich: połączenie Wołgi z Dźwiną, tej zaś, z jednej strony przez Desnę i Wilią z Niemnem, z drugiej przez Łowat z jeziorem Ilmen, ułatwienie żeglugi na rapach tejże Dźwiny; zgłębienie jej i sprostowanie między Rygą i morzem; połączenie Windawy s portem Lipawskim; nakoniec ulepszenia, których wymagały Mussa i Aa, dwie główne rzeki Kurlandyi.

Wielkie dawniejsze komunikacye północne nie były zapomniane w tém dobroczynnem rozdzieleniu inżynierów. Szczególnym oddziałom była poruczona redakcya wielu projektów, s których najważniejsze ściągały się do zaprowadzenia żeglugi w górę przez rapy Borowickie i Wołchowskie; do wykopania nowego kanału, mającego przyspieszyć przechod statków ze Msty na Ilmen; do zaprowadzenia nakoniec stałej żeglugi na Tosnie, która jest największą s wpadających rzek do Newy.

Wszystkie projekta, oparte, na licznych badaniach, rozbierane przez właściwy urząd w głównym Zarządzie, odpowiedziały zupełnie oczekiwaniu J. K. M. i przynoszą prawdziwy zaszczyt oficerom, w których J. K. M. raczył położyć swe zaufanie.

To mnóstwo prac, które wyliczyłem, ściąga się jedynie do dróg spławnych, wymagających w powszechności, ze strony inżynierów, wiadomości rozmaitszych i obszerniejszych, aniżeli wytknięcie i sporządzenie dróg lądowych. Biegłość zatém, którą nasi młodzi inżynierowie okazali zajmując się pierwszemi, jest pewną rękojmią, że poruczone im sporządzenie wielkich dróg lądowych będzie w wysokim stopniu doskonałe. Jakoż, w rzeczy samej, można sprawiedliwie powiedzieć, że wszystkie drogi, przez nich robione, są zupełnie zaspakajające, tak pod względem wytknienia, jakoteż i materyalnego wykonania. Drogi bite: chaussée Moskiewska, Carsko-Sielska i kilka innych, dokonanych w okolicach Petersburga, mogą być uważane za wzorowe w tym rodzaju. Oprócz samych dróg, mosty na przerzynających je rzekach i strumieniach, odznaczają

się, każdy podług miejsca lub ważności, szczególną cechą wielkości, piękności lub oszczędności.

Drogi, które przez długi przeciąg czasu musiano zostawić naturze, w ostatnich czasach zwróciły na się starania, zaręczające rychłe i znaczne ich ulepszenie. Już z roskazu Jego Cesarskiej Mości nowa bita droga zaczęta jest i posuwa się między Petersburgiem i Kownem, z ramieniem sięgającem Ostrowia i Bobrujska. Drugie dwie bite drogi wytykają od Moskwy w dwóch różnych kierunkach: pierwsza ku Niższemu Nowgorodowi, druga do Brześcia Litewskiego; inne nakoniec mniejszej wagi, sporządzone są, lub wkrótce będą, między Starą-Rogatką i stacyą Iżora, między wsią Pułkowo i drogą Peterhofską, między Krasnem-Siołem i Strelną, między Kijowem i stacyą Browary.

Gdybym się nie obawiał, Mościpanowie, nadużywać waszej uwagi, którą może już i tak zanadto zaprzątnąłem, opowiedziałbym jeszcze o wielkich i licznych budowach szczególnych, które są dziełem również naszych oficerów, używanych kolejno za inżynierów i za architektów; wyłuszczyłbym oddane przez nich usługi zarządowi spraw wewnętrznych, korpusów artyleryi, inżynierów wojennych, departamentowi budowli morskich; tudzież kilku pierwszym zakładom naukowym; w których, z rzadkiem powodzeniem, roskrzewiają metodę uczenia, nabytą z lekcyj moich uczonych spółpracowników. To com powiedział, będzie dostatecznem, jak mi się zdaje, do okazania, podług założenia mojego, iż przyjęty przez nas systemat nauk nie był niepłodnym, i że Instytut ten, usiłując z zaszczytem wypełnić swe przeznaczenie, może się pochlubić, iż zdołał wydać dla Rossyi korpus inżynierów godnych zaufania Rządu i zdolnych zrozumieć i wiernie wykonać roskazy Monarchy, dziedzica potęgi i wysokich pomysłów tego wielkiego człowieka, który wyrzekł: „Prace Münicha przywróciły mi zdrowie."

— Do Petersburga przybyli: 18 fb. m. z Mińska, obyw. Pińskiego pow. *Abramowski;* 21 *b. m.* s Tychwiwina, Wołyński Gubernator Cyw. Rz. R. st. *Rimski-Korsakow.* Wyjechali: 20*go*, do Orenburga, sprawujący obow. tamecznego woj. gubernatora Jen.-adj. *Perowski;*— 21*go* do różnych gub., Lejb-medyk *Daller;* do Moskwy, Ochmistrz Dworu xżę *Gagarin* i hr. *Wasilczykow;* do Rewla, Poseł Duński hr. *Blom;* do Jurborga, Rzecz. Radzca Tajny *Sperański;* do Moskwy, Jen. piechoty hr. *Tołstoj;* —22*go*, do Warszawy, Towarzysz Ministra Sekretarza Stanu Królestwa Polskiego, Rz. Radzca St. *Turkuł.* *(G. P.)*

KRÓLESTWO POLSKIE.

Zdanie Sprawy Banku Polskiego z roku 1832.

Błogie skutki pokoju, któregośmy w roku zeszłym bez przerwy używali, korzystnie wpłynąć musiały i na działania Banku Polskiego. Zwiększyły się znacznie własności Bankowi powierzone, a czynności ku rozszerzaniu handlu, kredytu i przemysłu narodowego znakomitego nabrały postępu, jak to bliżej wyjaśnią szczegóły zdania sprawy, które stosownie do istniejących przepisów po raz piąty od założenia Banku pod sąd publiczny oddać przychodzimy.

Dział I.

Zaspokojenie długu publicznego.

Z funduszów Komisyi Rządowej Przychodów i Skarbu z lat poprzednich pozostałych, Bank stosownie do postanowienia Królewskiego z d. 31 Sierpnia 1828 r. spłacał jak w latach ubiegłych, assekuracye skarbowe i dowody procentowe Kom. Cent. Likwidacyjnej.

Z funduszów tego rodzaju wynoszących, w listach Zast. T. K. złp. . . . . 1,050,000 gr. —
w gotowiznie złp. . . . . 260,492 — 29

Razem złp. . . . . 1,316,492 — 29

Wydano na spłacenie Assekuracyi i dowodów
w List. Zast. zł. 350,000
w Gotowiz. zł. 48,210 gr. 17

398,210 — 17

złp. 918,282 — 12

Z summy tej jednak, własnością skarbu publicznego będącej, przeniesiono na żądanie Komm. Rządowej Przychodów i Skarbu do kassy Jeneralnej Królestwa summę złp. . . . . 890,000 — —

Tak iż w Banku pozostaje tego funduszu tylko w gotowiznie złp. . . . 28,282 — 12

Komisya Rządowa Przychodów i Skarbu wzięła na się obowiązek, na każde żądanie Banku, przelać do jego kassy fundusze na spłacenie rzeczonych dowodów potrzebne tak, iż czynność ta i nadal żadnej przerwy doznawać nie będzie.

Stosownie do planu pożyczki 42 milionów złotych polskich za pośrednictwem domu S. A. Fraenkel w Warszawie zaciągniętej, trzecie losowanie obligacyi udziałowych uskutecznione zostało przez Bank w terminach właściwych 1 i 15 Marca, z zachowaniem przepisanych w tej mierze formalności.

Co do umorzenia obligacyi wylosowanych, fundusze na ten cel przeznaczone i na rachunku z końcem roku 1831 pozostające wynosiły złp. 2,101,254

Wpłynęło ze Skarbu publicznego stosownie do planu pożyczki za rok 1832 złp. . 2,516,000

Łącznie złp. . 4,617,254

Z tego wypłacono w ciągu r. 1832, jako też przeniesiono na rachunek wypłaty długu publicznego obligacye w roku 1831 w Berlinie skupione, a dopiero w roku 1832 do kassy Banku weszłe, razem, za złp. 4,330,094

Pozostaje funduszu na umorzenie obligacyi złp. 287,160
z których złp. 170,244
przypada za obligacye w r. 1832
reszta zaś to jest złp. 116,916
za obligacye w latach poprzednich wylosowane.

Dla dogodności posiadaczy obligacyi udziałowych, i dla utwierdzenia ich kredytu, Bank, tak jak w latach ubiegłych, spłacił obligacye wylosowane w kraju i za granicą po miastach znaczniejszych, z własnych funduszów, i przed terminem do ich zapłaty oznaczonym, to jest przed 15 Maja, za strąceniem tylko odpowiedniego procentu.

DZIAŁ II.

Rozszerzenie handlu, kredytu i przemysłu narodowego.

TYTUŁ I.

Kapitał Banku.

Superaty zysków Banku z r. 1832, jak to sprawozdanie s tegoż roku wykazuje, w summie 256,189 złp. 1 gr.

ustanowione, po sprawdzeniu rachunków przez Komisyą umorzenia długu krajowego, do skarbu publicznego przelane zostały. Kapitał zakładowy Banku, summę 30 miljonów złp. wynoszący, w tej samej ilości nadal pozostał.

TYTUŁ II i III.

Depozyta oraz summy Bankowi powierzone.

Ustalony w kraju porządek dozwolił przystąpić na nowo do wykonania rosporządzeń Rządu, aby stosownie do dekretu Najjaśniejszego Pana z dnia $\frac{17}{29}$ Stycznia 1828 roku, wszelkie depozyta tudzież kapitały instytutowe w Banku lokowane były, również kapitały prywatne, które w czasie wypadków wojennych potrzeba lub troskliwość z Banku wycofały, zaczęły do niego stopniowo powracać. Tak, wszelkiego rodzaju własności Bankowi powierzone, znacznego nabyły powiększenia, jak to bliżej wyjaśnią szczegóły niniejszego tytułu.

A. *Depozyta opieczętowane.*

S końcem roku 1831 pozostawało w Banku depozytów opieczętowanych za	złp.	32,253,812	gr.	22
przybyło w r. 1832	—	49,817,416	—	10
Razem	—	82,071,229	—	2
wydano w tymże roku	—	46,674,809	—	27
pozostało więc s końcem roku 1832	—	35,396,419	—	5
a zatém w stosunku do roku 1831 więcej o	—	3,142,606	—	13

To powiększenie ściąga się szczególniej do depozytów złożonych przez osoby trudniące się handlem, na zabespieczenie żądanego przez nie kredytu; co jest dowodem rozwijającego się ruchu w interesach handlowych, i zwiększających się w skutku tego potrzeb uzyskiwania w Banku otwartych kredytów.

B. *Summy depozytowe.*

Do pozostającej s końcem r. 1831 summy	złp.	7,675,755	gr.	19
przybyło w r. 1832	—	5,552,865	—	8
Razem	—	13,228,620	—	28
s tego wypłacono	—	4,169,772	—	14
pozostało s końcem r.	—	9,031,848	—	14
a zatém więcej jak w r. 1831 o	—	1,356,092	—	25

(d. c. p.)

Wiadomości zagraniczne.

Londyn 24 Maja. Na pos. Izby niższej 17 b. m. P. Whitmore wniosł był dwa projekta dążące do oświadczenia iż dotychczasowe prawa o przywozie zboża szkodliwe są dobru powszechnemu i że wymagają niezwłocznych odmian. Po długich sporach projekta te odrzucono większością 305 głosów przeciw 206.

— 20*go* nakazanemi zostały nowe wybory w hrastwie Stafford na miejsce P. Littleton, mianowanego sekretarzem Stanu do spraw Irlandyi. Przy trzeciem odczytaniu bilu o policyi londyńskiej P. Pease wniosł dodatek ażeby zabroniono bitw niedźwiedzi i kogutów na pięć mil do koła Temple-Bar, którą też poprawę przyjęto.

— 21*go* lord Althorp zapowiedział otwarcie rospraw względem przywileju kompanii Wschodnio-Indyjskiej na d. 31 b. m.

— Czytamy w *Times* «z wielkiém ukontentowaniom możemy przecięż oznajmić, iż 21 b. m. pomiędzy pełnomocnikami Anglii, Francyi i Hollandyi podpisany nakoniec został przedugodny traktat. W skutek tej umowy, embargo nałożone we Francyi i Anglii na okręty Hollenderskie zostaje zdjętem, i żegluga na Skaldzie otworzoną. Połączone eskadry francuska i angielska zaniechają blokady portów hollenderskich, i kommunikacya pomiędzy Hollandyą a dwóma pierwszémi krajami zostanie całkiem przywróconą, na stopę na jakiej zostawała do Listopada zeszłego roku. Załoga cytadelli Antwerpskiej, więziona dotąd we Francyi w charakterze jeńców wojennych, otrzyma pozwolenie powrotu do ojczyzny, i zawieszenie broni pomiędzy Belgijami a Hollandyą trwać będzie nieprzerwanie aż do czasu zawarcia ostatecznego traktatu pomiędzy témi dwóma mocarstwami, do którego też czasu żegluga po Skaldzie ma być zupełnie swobodną.

— Xżę Orléans z orszakiem swoim wyjechał 21 b. m. do Liverpool, skąd uda się jeszcze na zwiedzenie Manchester i za tydzień znowu do stolicy naszej powróci.

— Sąd jury, złożony na wybadanie sprawy o zabójstwo popełnione na urzędniku policyjnym nazwiskiem Cully podczas rozruchu w Cold-Bath-Fields, w Londynie, wydał 21 b. m. wyrok nader szczególnej treści i mocno przez niektóre dzienniki ganiony: przysięgli bowiem znaleźli, iż morderstwo to, popełnione środ zamieszania, może być usprawiedliwionem przez to, iż nie odczytano dla odwrócenia go ani bilu o buncie, ani żadnego innego wezwania do posłuszeństwa i porządku; iż zwierzchność nie przedsięwzięła żadnego środka w celu prawnego uspokojenia ludu, i że postępowanie policyi względem tegoż ludu było nader grubijańskie, chociaż nie miało do tego powodu.

— Wiadomości z Oporto, dochodzące 16 Maja nie zawierają nic interesującego. Rząd hiszpański roskazał wyjść z Vigo wszystkim okrętom mającym jakiekolwiek stosunki z Don Pedrem. Na eskadrze admirała Sartorius wybuchnął nowy rokosz, lecz wnet został uśmierzonym, i eskadry tej, co chwila spodziewano się w Oporto. Don Pedro ustanowił w tém mieście stałą radę wojenną na sądzenie zbiegów wojskowych tudzież wszelkich występków przeciw karności wojskowej i spokojności publicznej.

— Margrabia Palmella wyjechał 23 b. m. do Portsmouth w celu udania się do Oporto, łącznie s kapitanem Napier, który, za zgodą samegoż admirała Sartorius, zastąpić go ma w dowodzeniu flottą.

— Sekretarzem Stanu do spraw Irlandyi mianowany został P. Littleton.

— 17 b. m. w Hyde Park odbył się wielki okaz wojska s powodu obecności xcia Orléans.

— 15*go* rzemieślnicy tutejsi dawali wielki obiad P. O'Connell, i ofiarowali mu przy tej okoliczności wspaniały srebrny świecznik w dowod wdzięczności za gorliwość z jaką staje w obronie ich sprawy.

Paryż 23 Maja. Hr. d'Houdetot, adjutant Królewski, wysłany został z niewiadomem zleceniem do departamentów zachodnich. Dorozumiewają się, iż celem tego ma być poczynienie niektórych rosporządzeń ściągających się do przyszłej podróży Króla w tych stronach.

— 22*go* przyjęto projekt prawa względem poręki pożyczki Greckiej, większością 175 głosów przeciw 112, po odrzuceniu wszystkich popraw.

— Xiążę Orléans nie wróci do Paryża koło 24 b. m. tak jak to mylnie było rozgłoszoném. 21*go* wyjechać miał dopiéro z Londynu na wycieczkę wgłąb Anglii, i w Paryżu stanie zaledwo na 15 Czerwca.

— Postanowieniem Królewskiem z d. 9 b. m. nakazanym został zaciąg 80,000 wojska, s klassy 1832.

— Postanowieniem Królewskiem z d. 20 z. m. ogłoszoném w biulletynie praw z d. 10 Maja, płaca głównych oficerów wojska czynnego, została następującym sposobem określoną: dla jenerał-poruczników do 9,000 fr. dla marszałków polnych do 6,000; W wojsku zaś odwodowem pozostaje na dawnej stopie, według której, stosownie do postanowienia z d. 9 Maja 1832, jenerałowie porucznicy pobierają po 7,500, zaś marszałkowie polni po 5,000 franków.

— Tak listy prywatne jak i urzędowe doniesienia z Madrytu, nie zawierają nic interesującego. Don Pedro Saarsfield, głównodowodzący wojskiem obserwacyjném na granicach Portugallii, mianowany został Wice-Królem Nawarry.

— Podobnież, żadnych ważnych nowin nie otrzymaliśmy dotąd s Portugalii. Don Miguel nakazał tylko publiczne modły o uśmierzenie cholery, ktora wielkie w tym kraju sprawia spustoszenia.

— Według listów prywatnych s Korsyki, eskadra Sardyńska, licząca do 13 okrętów, minęła Bastia w d. 3 b. m. płynąc do Tunisu. Że niemasz na niej żadnych wojsk lądowych, stąd spodziewają się iż zaprzestanie na zamknieniu portu, ściganiu okrętów Beja, i strzelaniu do samego miasta, którego bateryе w nader złym są stanie.

— Rząd otrzymał témi dniami zaspakajające wiadomości z osad naszych w Senegalu dochodzące 15 Marca, s których okazuje się dowodnie bezzasadność dawniej głoszonych wieści, względem złego stanu interesów naszych w tym kraju. Pokój pomiędzy osadą a maurami nie był bynajmniej naruszonym, i handel gumm, przez ostrożność tylko wstrzymany, znowu niezwłocznie zostanie otworzonym.

— Dowództwo nad wojskiem w Algerze objął teraz jenerał Voirol.

Bern 16 *Maja.* 13 b. m. Sejm Szwajcarski przez otrzymaną od francuskiego ministra spraw Zagranicznych depeszę, uwiadomiony został, iż wszystkim polakom którzy do Szwajcaryi wyszli, powrot do Francyi ostatecznie jest zabronionym.

— Wiadomo iż w skutek ostatnich wypadków w Frankforcie, i ucieczki części polskich emigrantów s Francyi, znaczna liczba rządów południowych niemiec osadziła wojskiem swe granice. Między innymi, jął się też środka takowego i rząd W. Xięstwa Badeńskiego i otrzymał od naszej zwierzchności pozwolenie, przepuszczenia przez Kletgau oddziału jazdy i kilkuset ludzi pieszych, przeznaczonych na osadzenie wyższych granic xięstwa. Już trzech podoficerów badeńskich przejechało nawet było Kletgau i miasto Schaffhouse, dla przygotowania kwatér wojskowych, gdy nagle gmina Unterhallau, wyobraziwszy sobie iż takowy przechód wojsk mógłby naruszyć neutralność Szwajcaryi, postanowiła mu się oprzeć. Kilkuset chłopow udało się natychmiast na granicę badeńską, spędziło całą noc na odlewaniu kul, robieniu nabojów i gotowaniu się do dzielnego oporu; szczęściem wojska badeńskie, ostrzeżone o ich zamiarach, udały się na miejsce swojego przeznaczenia inną drogą, przez niedostępne prawie góry. Postępek takowy mieszkańców Kletgau, na tém większe zasługuje podziwienie, iż rząd Badeński zawsze pozwalał mieszkańcóm tego kantonu przechodzić zbrojno przez swoje ziemie do Schaffhouse, w czasie odbywających się popisów. *(J. S. P.)*

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

— Według wiadomości urzędowych otrzymanych 16 b. m. w Münich z Grecyi, ministerstwo tego państwa składa się teraz z 7 członków, a mianowicie: do ministerstwa spraw zagranicznych i handlu Trikupis; spraw wewnętrznych Chrestides; wyznań i oświecenia Rizo*; skarbu, Maurocordato; wojny, Zografo; marynarki, Boulgari. Wewnętrznemi gałęziami administracyi zawiadują Prefekci nadzwyczajni, Prefekci i Pod-prefekci. Jednem s pierwszych zatrudnień nowego rządu było oznaczenie wartości monety greckiej w monecie obcych krajów. Przedaż dobr skarbowych została bezwarunkowo zabronioną. Postanowieniem z d. 21 Lutego nadane zostało powszechne przebaczenie wszystkich występków popełnionych do 6 t. m. Zabroniono nosić oręż osobom prywatnym, i urządzono sądy główne w Nauplii, Missolonghi, Tebach.

— Sławny aktor angielski Kean, o którego śmierci nie raz już rozchodziły się pogłoski, umarł nakoniec 15 z. m. w Londynie. Do samego zgonu zachował największą przytomność umysłu, i skonał bez najmniejszego znaku cierpienia. Od czasu pierwszego wystąpienia na teatrze Drury-Lane, w trudnej roli Shyloka, zrobił on w dziejach teatru epokę, i samemu sobie zapewnił pierwszeństwo na scenie. Najsławniejszemi jego rolami były Schylock i Othello Shakspeara, w których dzikie szały namiętności zemsty i zazdrości z przerażającą naturalnością i prawdą wydawać umiał, chociaż fizyczne jego sposobności nader małemi były, gdy był średniego wzrostu i nader słaby miał organ głosu. W ostatniej sztuce w której przed chorobą występował, grał podobnież rolę Othella, razem z synem swoim, który znacznie zbliża się doń s talentu, i który podowczas miał rolę Iago. Kean jednakże nie dotrwał już tą razą do końca sztuki, i, w środku samym, upadł zemdlony na ręce swojego syna, przy słowach: *Zniknął już duch Othella!*

— Król Hiszpański dowiedziawszy się, iż w Calle de Francos, dóm w którym niegdyś mieszkał Cervantes Saavedra miał być rozebranym s powodu zbytnej starości, kazał uczynić właścicielowi jego przełożenie sprzedania go do skarbu, w celu zbudowania na tém miejscu jakiego gmachu poświęconego naukom. Ale gdy właściciel nie chciał się na to zgodzić, Król kazał umieścić na facyacie wybudowanego przezeń nowego domu marmurowe popiersie wielkiego poety, ze stosownym napisem, dla zachowania przynajmniej pamięci domu w którym mieszkał. Wykonanie popiersia takowego poruczono rzeźbiarzowi Agreda, dyrektorowi Madryckiej Akademii Nauk.

— Gazeta *Times*, z listu jednego kupca angielskiego, zamieszkałego w Calais, ogłasza, iż wartość wyrobów bawełnianych, wprowadzonych z Anglii do Francyi drogą kontrabandy, w ciągu 1832 cenią ogółem na przeszło 1,500,000 funtów sterlingów, i dowodzi, że ten odbyt tajemny sam jeden wynagradza z lichwą milijon funtów jedwabiu przywożonego corocznie s Francyi do Anglii, na co tyle w tym ostatnim kraju narzekają.

— *Canton Register* z d. 20 Grudnia z. r. zawiera wiadomość o nowém powstaniu na wyspie Formosa.

Wszczęło się ono o 40 mil od samej stolicy Tei-van-fu, w Tshang-fu-hien, gdzie wyrznięto 26 mandarynów i 2,000 niższego rzędu chińczyków, za nieprzyzwoite obchoczenie się s krajowcami.

— 22 b. m. umarł w Greifswald, w Prusiech, w 73 roku życia, zwyczajny professor matematyki i astronomii, D. Jan Karol *Fischer*, niegdyś professor w Jena, znany uczonemu światu ze swojej Historyi Fizyki, Fizycznego Słownika i wielu dzieł w przedmiocie matematyki. Czynność i gorliwość jego o kształcenie młodzieży trwała do ostatniej chwili życia; tak, iż słuchacze, którzy z wieczora przed zgonem, korzystali jeszcze z jego lekcyi, nazajutrz rano zebrali się byli znowu, nie wiedząc o stracie nauczyciela.

— W Paryżu, marszałek Clausel, Jenerał Bertrand, xżę Ney, xżę Elchingen, hr. Flahaut, baron Menneval, tudzież Jenerałowie Gourgaud i Dommanget, zawiązali Komissyą mającą na celu otworzenie składki dla wykupienia od Dra Antommarchi gipsowej maski, zdjętej przeżeń na wyspie Ś. Heleny s twarzy Napoleona, i złożenia tego jedynego w swoim rodzaju pomnika w Hotelu Inwalidów.

Wiadomości handlowe i przemysłowe.

Petersburg 25 Maja. / 6 Czerwca.

— Do Kronstatu po 23 b. m. przybyło 268, odpłynęło 43 okrętów.

— Departament zagranicznego handlu ogłasza: iż pozwolenie wywozu za granicę lin i powrozów bez opłaty cła i bez przykładania komornych stęplów przedłuża się na lat trzy t. j. do 1836 r. — Mąka kartoflowa ma podchodzić pod artykuł taryfy o mące pszennej.

— Wiadomości o handlu w Rydze nie są pomyślne. Po dzień 7 Maja liczba przybyłych tego roku okrętów mniejsza jest od przeszłorocznej o 290. Prawie dwie trzecie okrętów miało sam tylko balast, na niewielu był ładunek towarów i to najwięcej soli i śledzi. Sam len prawie się wywozi s portu, gdyż zboża i lnianego siemienia mało się w składach znajduje.

— Następujący wykaz różnicy cen towarów w Brodach i Radziwiłłowie dowodzi, jak korzystnie kupcy rossyjscy mogą rozszerzyć swoje obroty w zachodnich prowincyach:

	w Brodach.		w Radziwiłłowie.	
	Srebrem.			
	rub.	kop.	rub.	kop.
Cukier rafinowany Hamburski średni za pud	5	20	12	—
Kawa najlepsza	9	50	16	—
Herbata s Kantonu drugiego gatunku za funt	2	—	4	—
Rum jamajski najlepszy 18 stopni Hamburskich za granicą	1	—	4	50
Arak 12½ stop. Hamb.	1	75	5	—

— W roku przeszłym przywieziono po raz pierwszy z Moskwy do Smyrny: nożow i grabek 1,400 tuzinów, tabakierek 10,000 tuzin., płóciennych parasolów 500 sztuk, łyżek metallowych trzy skrzynie, tytuniu 15 becz. i miednic metallowych 800 sztuk.

— W Brodach kupcy z Rylska (Kurskiej gub.) ostatniej zimy korzystnie kupowali kosy a przedawali wosk. Za kosy płacili po 3½ r. sr. taniej za secinę niż w r. przeszłym, za wosk wzięli do 11¼ r. sr. za pud. Godne są uwagi zaczęte bespośrednio s fabrykantami kos w Styryi i górnej Austryi stosunki Rylskiego kupca *Żiżin*, który się udał na miejsce fabrykacyi i samtąd bez pośrednictwa Brodzkich kupców sprowadził kos za 300,000 r. ass. To powstrzyma zapewne Brodzkich przedawców od ciągnienia wielkich jak dotąd zysków s tego artykułu. Byłoby rzeczą nader pożądaną, ażeby Rossya uwolniła się od ogromnego haraczu płaconego za kosy. Wyrobu tego przychodzi z Brodów przez Radziwiłowską komorę do 2,000 beczek, to jest za 2,000,000 r. ass. Kupcy z Rylska i żydzi Wołyńscy i Podolscy opatrują w zagraniczne kosy całą zachodnią, południową i średnią Rossyą, aż do Wiatki, czyli, prawie po Ural, tyle fabryk żelaznych liczący.

— Moskiewski kupiec *Tarasienkow* sporządził ośm postawów sukien tak nazwanych serajowych, na próbę, jak się sprzedadzą w Konstantynopolu. Proba ta niepowiodła się. Zdanie kilku kupców miejscowych poświadcza iż sukna były za drogie, co do dobroci ustępowały suknom niemieckim, zwanym *Mahu Serail*, i ze względu na barwę nieodpowiadały teraźniejszemu Turków gustowi. Różnica sukna farbowanego w wełnie lub w sztuce, niezwraca zgoła uwagi kupców Tureckich. Taniość jest główną na Wschodzie zaletą. *(G. H.)*

KURS WEXLOWY i PIENIĘŻNY.

Petersburg 23 Maja. / 4 Cerwca.

Na Londyn	na	3 m.	pens	10 9/16.
— Amsterdam	—	65 d.	censów	52 7/8.
— — — —	—	3 m.	— —	52 15/16.
— Hamburg	—	65 d.	st. bko.	
— ———	—	3 m.	——	9 11/16.
— Paryż	—	70 d.	cent.	
— ———	—	3 m.	——	113
Dukat nowy		10 r.	75 k.	
Rubel złoty		3 —	76 —	
—— srebrny		3 —	60¾ —	

Warszawa 19 *Maja*. Listy zast. 88⅔; Oblig. udz. 351; Ross. ass. 183⅖.

Londyn 24 *Maja*. Kons. 89⅛; Ross. (1822 104.)

Paryż 22 *Maja*. 5% renty 103 fran. 45 cent.; 3% 79 fr. cent. *(G. H. P. R. G.)*

Печатать позволяется. С. Петербургъ. 25-го Маія, 1833. *Ценсоръ П. Гаевскій.*

W DRUKARNI WOJENNEJ.